

ZAMYSLENIE NAD KOMUNIKOVANÍM ŠTATISTIKY V MÉDIÁCH

STATISTICKÁ ANALÝZA DAT, PSY117

Martina Šintálová
439668, Psychologie

Vyučující: Mgr. Stanislav Ježek, Ph.D.

Datum odevzdání: 29.04.2016

Mgr. Jan Širůček, Ph.D.

Mgr. Hynek Cígler

Mgr. Vít Gabrhel

Fakulta sociálních studií MU, 2015/16

Vo svojej práci som sa rozhodla zo štatistického hľadiska venovať internetovému článku „Bezcitnosť a znaky psychopatie lze odhalit už u dětí, zjistili vědci“, ktorý bol koncom minulého roku uverejnený na serveri iDnes.cz. Mojm cieľom bude zamyslieť sa nad spôsobom, akým pracuje s výsledkami pôvodnej štúdie a nakoľko spoľahlivo čitateľovi sprostredkováva potrebné údaje. Článok čitateľom už v úvode podáva informácie o tom, že znaky psychopatie je možné odhaliť už v útlom detstve a že vedci vytvorili nový nástroj na ich meranie, odvolávajú sa pri tom na vedecký výskum z Univerzity Nového Južného Walesu (UNSW).

Za hneď prvý problematický bod tohto článku, ktorý síce priamo nesúvisí so štatistikou, ale je nemenej podstatný, považujem nevhodnú voľbu slov. Výber tých správnych slov je v prípade sprostredkovávania výsledkov vedeckých výskumov médiami kľúčovým faktorom pre zachovanie istej informačnej hodnoty spravodajského článku. Použité slovné spojenia ako „znaky psychopatie“ a „psychopatické rysy“ sú v tomto kontexte nepresné, pretože vo výskume sa jednalo o tzv. CU črty, ktoré sú síce úzko prepojené s rizikom rozvoja psychopatie v dospelom veku, ale a nie sú jej synonymom.

Podľa článku na iDnes.cz sa výskumu zúčastnilo vyše 200 detí vo veku od 3 do 6 rokov. V pôvodnej publikácii je uvedené číslo 214 detí vo vekovom rozmedzí od 3 do 6 rokov, čo zodpovedá údajom v spravodajskom článku. Odhliadnuc teda od toho, že v článku chýbajú ďalšie užitočné informácie o štatistickom súbore, aspoň základné číselné údaje o jeho veľkosti a rozsahu sú uvedené správne.

Ďalej článok uvádza informáciu, že až u desiatich percent detí z celkového vzorku 214 zistili bezcitné reakcie ako nedostatok ľútosťi či vcítania sa do pocitov iných ľudí. Keďže ale nie je uvedené percento, u ktorého sa z týchto rizikových detí v budúcnosti skutočne prejavy psychopatie objavia a vzhľadom na úvodné zmiešanie pojmov by takáto správa mohla u čitateľa viesť k presvedčeniu, že až 10 % detí má sklony k psychopatii. Z predchádzajúcich štúdií uskutočnených na o niečo starších deťoch však vyplýva, že len 14 % tých s identifikovanými rizikovými črtami je v dospelosti diagnostikovaná psychopatia. Preto zo štatistického súboru o veľkosti 214 by sa nejednalo o približne 21 detí, ktoré predstavujú spomínaných 10 %, ale len o necelé 3 deti a teda 1,4 % z celkového počtu skúmaných osôb. Údaje v článku nie sú síce špecificky nesprávne, ale svojou formuláciou môžu čitateľa doviesť k mylným záverom. Taktiež nie je spomenuté, že z dôvodu dosiahnutia väčšej rozmanitosti štatistického súboru, časť z detí pochádzala z rizikovejšieho prostredia s nižším priemerným príjmom a vzdelaním rodičov.

Podľa článku vedci vytvorili nový diagnostický nástroj, pomocou ktorého dokážu u veľmi malých detí zachytiť bezcitné reakcie spájané s psychopatiou. Zároveň sa v úvode píše, že vedci dospeli k výsledkom na základe sledovania reakcií detí na obrázky s rôznymi výrazmi tváre. Logickou úvahou si čitateľ pravdepodobne tieto dve informácie automaticky spojí a vyplynie mu z nich, že nástroj špeciálne vytvorený touto univerzitou je založený práve na spomínanej prezentácii obrázkov. Pri hlbšom preskúmaní pôvodnej štúdie je však možné sa dočítať, že nielen, že sa v štúdiu jednalo o kombináciu veľkého množstva vedeckých postupov a nástrojov, ale metóda vyvinutá vedcami z UNSW je v skutočnosti založená na dotazníkovom hodnotení detí rodičmi a učiteľmi a nie na výkone samotných detí, ako by z článku mohlo vyplývať.

Za možný problém výskumu, rovnako ako aj jeho interpretácie, považujem fakt, že výrazný rozdiel v rozpoznávaní výrazov hnevu, strachu a smútku bol aj medzi samotnými vekovými kategóriami detí. Konkrétne napríklad len 25 % detí vo veku 3 rokov bolo schopných rozpoznať emóciu strachu, pričom u detí vo veku 4 rokov bola úspešnosť už 39 % a u 5-ročných detí až 51 %. To by mohlo znamenať zvýšené riziko, že výsledky budú ovplyvnené vývojovými zmenami detí, keďže neschopnosť rozoznať isté druhy emócií môžu byť v tak útlom veku ešte obmedzené.

Aj napriek viacerým nedostatkom skúmaný článok považujem vzhľadom na jeho popularizačný charakter za jeden z tých spoľahlivejších. Neobsahuje žiadne explicitne chybné informácie a číselné údaje sú uvedené správne. Keďže sa jedná o článok určený širokej verejnosti, je pochopiteľné, že došlo k zjednodušeniu a vynechaniu veľkého množstva informácií, vo všeobecnosti sa tým ale charakter zistení pôvodného výskumu výrazným spôsobom nezmenil. Čo považujem za nedostatok článku, je podanie informácií spôsobom, ktorý by u bežného čitateľa mohol napríklad viesť k mylnej domnienke, že až u 10 % detí je možné nájsť znaky psychopatie, čím dochádza k istému zveličeniu, aj keď pravdepodobne neúmyselnému.

Zdroje

Idnes.cz, ČTK (2015). Bezcitnost a znaky psychopatie lze odhalit už u dětí, zjistili vědci. *Zpravy.idnes.cz*. Dostupné z http://zpravy.idnes.cz/psychopaticke-znaky-u-deti-dde-/zahranicni.aspx?c=A150912_080634_zahranicni_pku

Kimonis, E., Fanti, K., Anastassiou-Hadjicharalambous, X., Merten, B., Goulter, N., & Katsimicha, E. (2015). Can Callous-Unemotional Traits be Reliably Measured in Preschoolers? *Journal of Abnormal Child Psychology*. 44 (4). 625-638.

Děkuji za váš text. Podle mého názoru je článek celý extrémně zkreslující, protože čtenář nabude dojmu, že diagnostický nástroj je založen na rozpoznávání změn v obličejí, což skutečně není pravda. Nicméně to není statistika; článek prakticky neobsahuje žádné statistické informace, které byste mohla srovnat. Těch 10 % nekonfrontujete s hodnotou uvedenou v článku. Přitom ta prevalence nebyla mezi prezenotvanými zjištěními.

Chci vás proto požádat o přepracování práce. Vyberte si prosím pokud možno nějakou popularizaci, která statistické výsledky prezentuje.

HC